

Kronik

Justitia: Er der ingen grænser for overvågning i et demokratisk retssamfund, Peter Hummelgaard?

Regeringen ønsker at udvide overvågningen uden en større offentlig debat. Det tegner et billede af en statslig tilgang til overvågning, hvor privatlivets fred og retssikkerhed risikerer at blive reduceret til sekundære hensyn, skriver en række af eksperter, tænketanke og foreninger i et åbent brev.

Ændring af PET-loven vil give Politiets Efterretningstjeneste (PET) hidtil usete beføjelser, skriver eksperter, tænketanke og fagforeninger i åbent brev. Foto: Robert Wengler/Ritzau Scanpix

Birgitte Arent Eiriksson, Laura Klitgaard m.fl.

Se alle underskrivere af det åbne brev i faktaboksen nederst i indlægget

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

Altinget bringer efter aftale med Justitia en redigeret udgave af deres åbne brev, der blev offentliggjort på [Justitias hjemmeside](#) 7. maj. Justitsminister Peter Hummelgaard (S) meddelte 8. maj, at regeringen udskyder behandlingen af PET-loven.

Overvågning af borgerne i det offentlige rum har gennem de seneste årtier bevæget sig fra at være undtagelsen til gradvist at blive normen, hvilket blandt andet er dokumenteret i en nylig rapport fra [Justitia](#).

Teknologiske fremskridt og politiske ambitioner om øget tryghed og effektivitet har banet vejen for en udvikling, hvor hensynet til privatlivets fred og retssikkerhed alt for ofte træder i baggrunden.

I 2025 ser vi et markant ryk i denne retning. Tre aktuelle lovinitiativer lægger yderligere pres på grundlæggende rettigheder og understreger behovet for en grundig, principiel og uafhængig vurdering af udviklingen:

1. Ændring af PET-loven vil give Politiets Efterretningstjeneste (PET) hidtil usete beføjelser til at indsamle, overvåge og analysere data om alle danskeres personlige oplysninger og digitale færden samt udvikle IT-systemer (kunstig intelligens) til formålet. Muliggør systematisk overvågning af borgere uden mistanke om kriminel handling.
2. Anvendelsen af kommercielle slægtsforskningsdatabaser i efterforskning rejser dybt principielle spørgsmål om, hvordan myndigheder kan bruge borgeres DNA og persondata, der er indsamlet til helt andre formål, hvilket samtidig ofte sker uden de berørtes viden eller samtykke. Man får nærmest sneget et nationalt DNA-register ind ad bagdøren.
3. Tryghedspakken baner vejen for en betydelig lempelse af reglerne for opsætning af kameraovervågning i det offentlige rum. Den proportionalitetsvurdering, som hidtil har været en grundlæggende forudsætning, tilsidesættes til fordel for et mere diffust tryghedshensyn.

Derudover har Københavns Politi for nylig taget ansigtsgenkendelsesteknologi i brug – en teknologi, der indebærer et markant indgreb i retten til privatliv.

Hver for sig rejser disse tiltag bekymringer. Tilsammen tegner de et billede af en statslig tilgang til overvågning, hvor privatlivets fred og retssikkerhed risikerer at blive reduceret til sekundære hensyn.

Træd et skridt tilbage

Der er brug for at træde et skridt tilbage og stille de grundlæggende spørgsmål:

Hvor går grænsen for overvågning i et demokratisk retssamfund? Hvilke principper bør beskytte borgerne mod uforholdsmæssig eller vilkårlig indsamling og behandling af persondata? Og hvordan sikrer vi, at der er effektiv kontrol med myndighedernes adgang til at gribe ind i privatlivet?

Overvågning i det omfang, vi nu ser konturerne af, risikerer ikke blot at undergrave den enkeltes ret til privatliv, men også at kompromittere den grundlæggende tillid mellem borgere og centrale samfundsfunktioner – som eksempelvis mellem journalister og deres kilder, forsvarsadvokater og klienter samt læger og patienter.

Når fortrolige samtaler ikke længere opleves som private, svækkes fundamentet for åbenhed, ytringsfrihed og retssikkerhed.

Når fortrolige samtaler ikke længere opleves som private, svækkes fundamentet for åbenhed, ytringsfrihed og retssikkerhed.

Derfor bør der nedsættes en privatlivskommission.

En uafhængig instans, som kan kortlægge overvågningssamfundets udvikling, analysere de retlige og teknologiske implikationer og stille forslag til, hvordan vi som samfund genetablerer og sikrer en bæredygtig balance mellem sikkerhed, tryghed og retten til et privatliv.

Hvis vi ønsker, at retsstaten og borgernes frihed skal overleve i den digitale tidsalder, er tiden for en sådan kommission ikke bare moden – den er presserende.

Udviklingen inden for teknologi, dataanvendelse og overvågning har de seneste årtier fundamentalt forandret vilkårene for privatlivets fred.

Retsforbeholdet forpligter

Nye lovgivningsinitiativer har i stigende grad udvidet myndigheders adgang til at indsamle, analysere og dele oplysninger om borgere – ofte uden tilsvarende styrkelse af

retssikkerhed og demokratisk kontrol.

Samtidig har Danmark – som følge af retsforbeholdet på retsområdet – en særlig forpligtelse til selv at sikre, at nationale rammer for eksempelvis anvendelse af ny teknologi, overvågning og kontrol med myndighedernes indgreb i borgernes privatliv bliver udviklet og vedligeholdt på et oplyst, demokratisk og retsstatsligt grundlag.

Det er ikke nok at stille spørgsmålet "kan vi?" – vi må også insistere på at spørge: "bør vi?"

Derfor bør der nedsættes en uafhængig kommission med det formål at:

1. Kortlægge udviklingen i overvågning, databehandling og indgreb i privatlivet i Danmark over de seneste årtier på områder som offentlig overvågning, efterretningsvirksomhed, brug af biometriske data, genetiske databaser, datasamkøring og digital forvaltning.
2. Analysere de principielle og retssikkerhedsmæssige udfordringer, der knytter sig til denne udvikling – med særligt fokus på borgernes grundlæggende rettigheder, proportionalitet, domstolskontrol og demokratiske kontrolmekanismer.
3. Vurdere, hvordan balancen mellem sikkerhed, tryghed og privatliv kan (gen)etableres, så Danmark fortsat kan være et åbent og frit samfund, hvor borgerne kan færdes uden uforholdsmæssig statslig eller teknologisk overvågning.
4. Sætte rammen for en bredere samfundsdebat om digital overvågning og privatliv i en dansk kontekst – herunder hvordan vi som samfund forholder os til den teknologiske udviklings muligheder og risici. Det handler om at kvalificere beslutninger, så teknologiske potentialer ikke bliver til retspolitiske glidebaner.
5. Afgive anbefalinger til, hvordan Danmark bedst kan sikre privatlivets fred fremadrettet – både gennem lovgivning, institutionelle rammer og offentlig oplysning.

Brevets underskrivere

Dette åbne brev er underskrevet af følgende organisationer, eksperter og civilsamfundsaktører:

Vis mere

Vi tror på politik

Få daglige nyheder fra Danmarks største politiske redaktion

E-mail

Tilmeld dig

Ja tak, jeg ønsker at modtage nyhedsbreve fra Altinget. I må gerne invitere mig til livearrangementer og sende mig tilbud om netværk, konferencer, nyhedsbreve eller [lignende](#) fra Altinget og [Altinget-koncernen](#) via e-mail og telefon. Jeg kan til enhver tid trække samtykket tilbage. Mine personoplysninger bliver behandlet i overensstemmelse med vores [privatlivspolitik](#).

Se alle personer